

โครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

1. ความสัมพันธ์ทั้งระบบ

อุตสาหกรรมสิ่งทอสามารถแบ่งได้เป็น อุตสาหกรรมสิ่งทอขั้นต้น (Upstream) ชั้นกลาง (Midstream) และขั้นปลาย (Downstream) ผลผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอขั้นต้นจะเป็นวัตถุดิบในขบวนการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอชั้นกลาง และผลผลิตที่ได้จากอุตสาหกรรมสิ่งทอชั้นกลาง จะใช้เป็นวัตถุดิบในขบวนการผลิตของอุตสาหกรรมขั้นปลาย

ในอุตสาหกรรมสิ่งทอขั้นต้น ประกอบด้วยเส้นใยธรรมชาติ และเส้นใยประดิษฐ์ ซึ่งจะนำมาเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมสิ่งทอชั้นกลาง โดยการนำเส้นใยมาปั่นอย่างต่อเนื่อง (Spinning) จะได้เส้นด้าย จากนั้นนำเส้นด้ายมาตีเกลียว เพื่อให้เกิดความแข็งแรง และใช้เป็นวัตถุดิบในการทอผ้า (Weaving) หรือถักผ้า (Knitting) เพื่อให้ได้เป็นผ้าผืนออกมา แล้วนำไปผ่านกรรมวิธีตกแต่งคุณสมบัติโดยการฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ (Textile Printing and Finishing) เพื่อให้ได้ผ้าผืนสำเร็จรูป ก่อนนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่ม (Wearing Apparel) ซึ่งถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

อุตสาหกรรมสิ่งทอขั้นต้น

เป็นอุตสาหกรรมเริ่มแรกของโครงสร้างอุตสาหกรรมสิ่งทอ ประกอบด้วย 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ เส้นใยธรรมชาติและเส้นใยประดิษฐ์ โดยเส้นใยธรรมชาติที่นิยมมากที่สุดคือ เส้นใยฝ้าย การผลิตเส้นใยธรรมชาติโดยเฉพาะฝ้าย ยังไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศ เนื่องจากการปลูกฝ้าย มีปัญหาโรคและศัตรูพืช และผลผลิตต่อไร่ต่ำ ในขณะที่เส้นใยประดิษฐ์มีการผลิตมากกว่าและยังสามารถส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้ด้วย แต่การผลิตในอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ต้องอาศัยการนำเข้าวัตถุดิบในสัดส่วนที่สูงมาก

อุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ ใช้เงินทุนสูง (Capital Intensive) ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง จากต่างประเทศ ใช้แรงงานน้อย เริ่มมีการผลิตในไทยในปี 2507 ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และมีการขยายการผลิตมากขึ้น เพื่อเป็นการสนองความต้องการภายในประเทศที่เพิ่มมากขึ้นและขณะเดียวกันก็ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศด้วย

อุตสาหกรรมสิ่งทอชั้นกลาง

ประกอบด้วยการปั่นด้าย การทอผ้า การดักผ้า และการฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยวัตถุดิบจากอุตสาหกรรมสิ่งทอชั้นต้นมาทำการผลิตต่อเนื่องกันเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

อุตสาหกรรมปั่นด้าย ใช้ทุนและพลังงานสูง ทุกขั้นตอนต้องใช้เครื่องจักรอัตโนมัติในการผลิต และประสิทธิภาพการผลิตขึ้นอยู่กับสมรรถนะของเครื่องจักรเป็นสำคัญ ขนาดการลงทุนต้องใหญ่ เพื่อก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) แต่ยังมีต่ำกว่าอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์มาก

อุตสาหกรรมทอผ้า เดิมเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก แต่ปัจจุบันใช้ทุนสูงขึ้น เนื่องจากมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เครื่องทอผ้าที่พัฒนาขึ้นใหม่ สามารถทำงานได้รวดเร็วและอัตโนมัติมากขึ้น จึงประหยัดแรงงาน นอกจากนี้ การควบคุมคุณภาพสามารถทำได้ดีกว่า

ผลิตภัณฑ์ที่ได้ คือ ผ้าผืนแบ่งเป็น ผ้าทอ และผ้าดัก การทอผ้าเป็นการใช้ด้าย 2 กลุ่ม คือ ด้ายพุ่งและด้ายยืน ขัดกันเป็นตารางสลับไปมา ส่วนการดักผ้า เป็นการทำให้เส้นด้ายเกาะเกี่ยวกันเป็นห่วงต่อเนื่องกันจนเป็นผืน ในโรงงานดักผ้ามักทำต่อเนื่องกันไปจนเป็นสินค้าสำเร็จรูป ส่วนการทอผ้ากับการตัดเย็บผ้าทอให้เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปมักแยกกันคนละโรงงาน

อุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ ประกอบด้วย การฟอก (ทำให้ผ้าขาว) การย้อม (ทำให้มีสีสันสวยงาม) การพิมพ์ (ทำให้ผ้ามีลวดลายสวยงาม) และการแต่งสำเร็จ (แต่งเนื้อผ้าให้มีคุณสมบัติต่างๆ ตามความต้องการ) ถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการผลิตผ้าผืนก่อนนำไปใช้งาน อุตสาหกรรมนี้ต้องอาศัยการนำเข้าวัตถุดิบในสัดส่วนที่สูง โดยเฉพาะสีและสารเคมี อุตสาหกรรมนี้ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มได้

อุตสาหกรรมสิ่งทอชั้นปลาย

เป็นขบวนการผลิตขั้นสุดท้ายของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ประกอบด้วยการผลิตเครื่องนุ่งห่ม รวมทั้งอุตสาหกรรมผลิตสินค้าสิ่งทออื่นๆ อุตสาหกรรมผลิตพรม และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์บ้านและปอ ทั้งนี้เป็นการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปมากที่สุด

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากที่สุด (Labour Intensive) ใช้เงินทุนและพลังงานน้อย เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมาก ทั้งในส่วนของ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ระบบเศรษฐกิจสูงถึง 134,721 บาท และมีการจ้างงานสูงถึง 877,040 คนในปี 2538

2.จำนวนโรงงาน

ในอดีตอุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ มีปัญหาผู้ผลิตน้อยรายไม่สามารถรองรับปริมาณผ้าดิบที่ผลิตได้ในประเทศ แต่ปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของโรงงานมากพอที่จะรองรับผ้าดิบได้อย่างเพียงพอ แต่มีปัญหาด้านเทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ทันสมัย ส่งผลให้ผ้าผืนสำเร็จรูปมีต้นทุนการผลิตสูงและไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

อุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์และอุตสาหกรรมปั่นด้าย ใช้ทุนและเทคโนโลยีสูงมาก เป็นโรงงานขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ส่วนใหญ่เป็นการร่วมทุนกับต่างประเทศ เพื่อช่วยในการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตที่ดีขึ้น

อุตสาหกรรมทอผ้า ฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จ และอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ร้อยละ 70 เป็นโรงงานขนาดกลางถึงเล็ก โรงงานขนาดใหญ่จะเป็นโรงงานที่ใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย มีการลงทุนสูง และมีขบวนการผลิตหลายขั้นตอนรวมกัน

3.จำนวนการใช้แรงงาน

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีการจ้างแรงงานสูง คิดเป็นร้อยละ 29.15 ของการจ้างงานรวมในภาคอุตสาหกรรม เป็นการจ้างงานในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มมากที่สุด (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 จำนวนการจ้างงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มปี 2534-2538

หน่วย : คน

อุตสาหกรรม	2534	2535	2536	2537	2538	อัตราเพิ่ม เฉลี่ย
เส้นใยประดิษฐ์	14,310	15,400	16,000	16,500	16,500	3.62
ปั่นด้าย	57,220	60,730	61,310	62,460	65,050	3.26
ทอผ้า	58,700	61,990	64,320	65,280	65,590	2.81
ดักผ้า	53,110	59,200	62,700	64,800	67,840	6.31
แต่งสำเร็จ	41,160	45,980	49,310	51,020	51,870	5.95
เครื่องนุ่งห่ม	813,410	827,330	827,330	862,500	869,500	1.90
รวม	1,037,910	1,070,630	1,122,560	1,122,560	1,143,890	2.46

ที่มา : กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ , กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

4. กำลังการผลิต

พิจารณาจากจำนวนเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ยกเว้นอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ที่วัดจากกำลังการผลิตจริง (ตารางที่ 2.2) กำลังการผลิตในอุตสาหกรรมทอผ้า ปั่นด้าย และเครื่องนุ่งห่ม วัดจากจำนวนเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต (ตารางที่ 2.3)

ตารางที่ 2.2 กำลังการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ปี 2534-2538

เส้นใยประดิษฐ์	2534	2535	2536	2537	2538	อัตราเพิ่ม เฉลี่ยร้อยละ
โพลีเอสเตอร์	218,424	274,718	332,207	354,380	442,700	21.32
Filament Yarn	37,498	48,673	64,700	67,880	74,700	16.02
Pre-Oriented Yarn	39,289	67,869	79,707	95,500	135,700	59.16
Staple Fiber	141,637	158,176	187,800	191,000	232,300	15.11
ไนลอน	28,206	39,698	47,389	52,813	55,185	15.26
Filament Yarn	23,238	30,141	36,300	40,448	42,820	12.66
Pre-Oriented Yarn	4,968	9,557	11,089	12,365	12,365	29.68
อะคริลิก	15,840	16,791	18,407	17,000	37,000	20.77
เรยอง				65,000	65,000	-
รวมทั้งอุตสาหกรรม	262,470	331,207	398,003	489,193	599,885	24.33

ที่มา : กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ , กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 2.3 จำนวนเครื่องจักรในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ปี 2534-2538

เครื่องจักร	2534	2535	2536	2537	2538
แกนปั่นด้าย (แกน)	3,363,216	3,597,806	3,677,76	3,824,966	4,034,478
อัตราเพิ่ม	(16.4)	(6.98)	(2.22)	(4.0)	(5.48)
เครื่องทอผ้า(เครื่อง)	124,315	129,283	133,773	135,176	135,316
อัตราเพิ่ม	(7.3)	(4.0)	(3.47)	(1.05)	(0.10)
เครื่องดักผ้า(เครื่อง)	107,028	111,243	114,398	115,673	116,813
อัตราเพิ่ม	(18.1)	(3.94)	(2.84)	(1.11)	(0.99)
จักรเย็บผ้า (เครื่อง)	732,799	745,343	764,229	771,495	779,396
อัตราเพิ่ม	(15.2)	(1.71)	(2.53)	(0.95)	(1.02)

ที่มา : กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ , กระทรวงอุตสาหกรรม

5.ปริมาณการผลิต

อุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของกำลังการผลิต โดยในปี 2538 การผลิตมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 13.5 ต่อปี ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นของเส้นใยโพลีเอสเตอร์ ส่วนเส้นใยเรยองปริมาณการผลิตขยายตัวน้อยมาก เพียงร้อยละ 1.7 ต่อปี (ตารางที่ 2.4)

อุตสาหกรรมปั่นด้าย เป็นการนำเส้นใยสั้นมาปั่นต่อเนื่องกันให้เป็นเส้นด้ายที่มีความยาวมาก ๆ เพื่อนำไปใช้ในอุตสาหกรรมทอผ้า เดิมเป็นการผลิตด้ายฝ้ายเป็น แต่ปัจจุบันการผลิตเส้นด้ายใยประดิษฐ์มีมากกว่าเส้นด้ายฝ้าย (ตารางที่ 2.5)

อุตสาหกรรมทอผ้า ผ้าผืนที่ผลิตได้จำแนกได้เป็น 2 ชนิด คือ ผ้าทอและผ้าดัก ผ้าทอผลิตได้มากกว่าผ้าดัก ผ้าทอยังสามารถแบ่งได้เป็น ผ้าทอจากฝ้าย และผ้าทอจากใยประดิษฐ์ ส่วนใหญ่เป็นผ้าผืนที่ผลิตได้จากเส้นใยประดิษฐ์ ประมาณร้อยละ 67.5 ของปริมาณการผลิตผ้าทอรวม (ตารางที่ 2.5) การผลิตผ้าผืนเดิมเป็นการผลิตสินค้าน้อยชนิดและผลิตเป็นจำนวนมาก (Mass Production) แต่ปัจจุบันการผลิตมีการผลิตสินค้าที่มีความหลากหลายขึ้นและจำนวนไม่มาก ผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า เน้นที่คุณภาพและความรวดเร็วในการส่งมอบเป็นสำคัญ

ตารางที่ 2.4 ปริมาณการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ปี 2534-2538

เส้นใยประดิษฐ์	2534	2535	2536	2537	2538	อัตราเพิ่มเฉลี่ย
โพลีเอสเตอร์	222.5	256.8	324.1	368.6	391.5	15.17
Staple Fiber	147.4	157.5	179.5	194.8	201.5	8.13
Filament Yarn	29.2	43.9	66.4	75.2	75.4	26.76
Pre-Oriented Yarn	45.9	55.4	48.2	98.6	114.6	25.70
ไนลอน	22.3	39.2	33.9	51.7	50.2	22.49
Filament Yarn	15.4	32.9	25.4	39.1	36.2	23.82
Pre-Oriented Yarn	6.9	6.3	8.5	12.6	14.0	19.35
อะครีลิก	14.0	16.8	18.0	17.0	20.0	9.33
เรยอง	55.0	59.8	59.8	60.0	58.8	1.68
รวม	313.8	372.6	435.8	497.3	520.5	13.49

ที่มา : กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ , กระทรวงอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ประกอบด้วยการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องยกทรง ถุงเท้า ถุงน่องและถุงมือผ้า การผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปแบ่งได้เป็น การผลิตจากผ้าทอและผ้าถัก ส่วนการผลิตเครื่องยกทรง ถุงเท้า และถุงมือผ้า ผลิตจากผ้าถักเป็นส่วนใหญ่ การขยายตัวของปริมาณการผลิตเครื่องนุ่งห่มเป็นไปในอัตราที่ลดลง เป็นผลมาจากอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยเริ่มเผชิญปัญหาจากประเทศคู่แข่งที่มีอัตราค่าจ้างแรงงานต่ำกว่า เช่น จีน อินโดนีเซีย ส่งผลให้ตลาดต่างประเทศของเครื่องนุ่งห่มไทยซบเซา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.5 ปริมาณการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มปี 2534-2538

อุตสาหกรรม	2534	2535	2536	2537	2538	อัตราเพิ่ม เฉลี่ยร้อยละ
ปั่นด้าย	649	754	757	754	779	4.66
- ด้ายฝ้าย	344	375	338	280	305	-2.90
- ด้ายใยประดิษฐ์	305	378	419	474	473	11.59
ทอผ้า (ล้านตารางเมตร)	4,034	4,430	4,399	5,030	5,485	7.98
- ผ้าฝ้าย	2,008	2,178	1,949	1,636	1,758	-3.27
- ผ้าใยประดิษฐ์	2,025	2,251	2,450	3,394	3,726	16.46
ผ้าถัก (พันตัน)	214	235	231	214	233	2.20
เครื่องนุ่งห่ม (ล้านชิ้น)	2,005	2,141	2,256	2,326	2,362	4.18
- ผลิตจากผ้าทอ	1,125	1,189	1,246	1,314	1,257	2.80
- ผลิตจากผ้าถัก (ผ้ายัด)	879	952	1,010	1,012	1,104	5.86

ที่มา : กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ , กระทรวงอุตสาหกรรม

3.เทคโนโลยีการผลิต

อุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์มีเทคโนโลยีการผลิตอยู่ในระดับสูง ส่วนใหญ่มีการร่วมลงทุนกับต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน ซึ่งจะคอยช่วยเหลือในการพัฒนาเทคโนโลยี

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นอุตสาหกรรมที่เก่าแก่ แต่ไม่ค่อยมีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตมากนัก เครื่องทอผ้าที่ใช้กว่าร้อยละ 70 เป็นเครื่องทอผ้าแบบมีกระสวย ในขณะที่เครื่องทอผ้าแบบไร้กระสวย ซึ่งเป็นเครื่องทอผ้าที่มีการพัฒนาขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีประสิทธิภาพการผลิตสูงกว่าดีกว่าเครื่องทอผ้าแบบมีกระสวย ส่วนอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มจะมีเพียงโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลางไม่มากนัก ที่นำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต ซึ่งได้แก่ CAD (Computer Aided Design) CAM (Computer Aided Manufacturing) เป็นระบบที่ช่วยในการออกแบบ จัดขนาด จัดวางแบบ และการตัดผ้า ซึ่งสามารถช่วยลดต้นทุนการใช้แรงงาน และประหยัดการใช้วัตถุดิบ ตลอดจนทำให้การผลิตรวดเร็วขึ้น

สำหรับเทคโนโลยีที่ใช้ในการปั่นด้ายจะแตกต่างกันมากขึ้นอยู่กับชนิดของเส้นด้าย แต่ควรคำนึงถึงการผลิตเส้นด้ายที่มีคุณภาพและมูลค่าเพิ่มสูง เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้แก่อุตสาหกรรมปั่นด้ายของไทย

เทคโนโลยีที่ใช้ในการฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จ แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การผลิตแบบต่อเนื่อง เทคโนโลยีในการผลิตสูง ผ้าฝ้ายมีคุณภาพสม่ำเสมอและมีต้นทุนการผลิตต่ำ เหมาะกับโรงงานขนาดใหญ่ และการผลิตแบบไม่ต่อเนื่อง เทคโนโลยีในการผลิตไม่สูง เหมาะกับโรงงานขนาดกลางถึงเล็ก แนวโน้มการผลิตในอุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จ จะเป็นการผลิตที่ละไม่มาก (Small Lot) มีความหลากหลายในการผลิตมากขึ้น และผู้ผลิตจะต้องมีความสามารถในเรื่องของเทคนิคการย้อม การพิมพ์ และการแต่งสำเร็จมากยิ่งขึ้น

การนำเข้าเครื่องจักร พบว่า ส่วนใหญ่ยังคงเป็นเครื่องจักรที่ไม่ทันสมัย ร้อยละ 60 ของการนำเข้าเครื่องทอผ้าทั้งหมดเป็นการนำเข้าเครื่องทอผ้าสมัยเก่า ส่วนการนำเข้าจักรเย็บผ้าที่เป็นเครื่องแบบอัตโนมัติไม่ถึงร้อยละ 10 ของการนำเข้าจักรเย็บผ้าทั้งหมด (ตารางที่ 2.6)

ตารางที่ 2.6 สัดส่วนการนำเข้าเครื่องจักรในอุตสาหกรรมสิ่งทอปี 2534-2538

	2534	2535	2536	2537	2538
	สัดส่วน	สัดส่วน	สัดส่วน	สัดส่วน	สัดส่วน
เครื่องทอผ้า	100	100	100	100	100
แบบมีกระสวย	61	82.19	60.60	75.02	55.68
แบบไร้กระสวย	38.52	16.91	28.87	17.92	33.63
สำหรับทอผ้าหน้ากว้าง	0.49	0.90	10.53	7.06	10.69
จักรเย็บผ้า	100	100	100	100	100
อัตโนมัติ	6.70	1.84	1.81	1.11	1.98
อื่นๆ	93.30	98.16	98.19	98.89	98.02

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

7. วัตถุดิบ

วัตถุดิบมีทั้งภายในประเทศและการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศเกือบทั้งหมด เนื่องจากวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิต คือ ผลิตภัณฑ์โพรลีน มีการผลิตในประเทศน้อยไม่เพียงพอับความต้องการใช้ อีกทั้งราคาสูงกว่าการนำเข้าจากต่างประเทศ

อุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ มีการนำเข้าวัตถุดิบโดยเฉพาะสีย้อมสูงถึง ร้อยละ 80 ของการใช้สีย้อมทั้งหมด เนื่องจากสีย้อมที่ผลิตได้ในประเทศไทยยังมีคุณภาพที่ไม่ดีพอ

อุตสาหกรรมปั่นด้ายและทอผ้า มีการนำเข้าวัตถุดิบในสัดส่วนที่ไม่สูงมากนัก วัตถุดิบนำเข้าได้แก่ เส้นใย หรือเส้นด้ายที่ไม่สามารถผลิตได้ในประเทศ โดยเฉพาะฝ้ายที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต้องนำเข้าสูงถึงร้อยละ 80-90 ของการใช้เส้นใยฝ้ายทั้งหมด

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม พึ่งพาการนำเข้าผ้าผืนที่แต่งสำเร็จแล้วประมาณร้อยละ 14.7 ของปริมาณการใช้ผ้าผืนรวม เนื่องจากผู้ผลิตส่วนหนึ่งจะผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ซึ่งจะระบุแบบ ชนิด และแหล่งของวัตถุดิบมาให้ การนำเข้าผ้าผืนจากต่างประเทศจะสะดวกรวดเร็วและได้แบบที่ทันสมัยตรงตามความต้องการของลูกค้ามากกว่า นอกจากนี้ผู้นำเข้าสามารถขอคืนภาษีนำเข้าได้อีกด้วยหากเป็นการผลิตเพื่อการส่งออกและได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI

8. ภาวะตลาดและการแข่งขันของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย

1. ความต้องการบริโภค การผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย

ในช่วงปี 2531-2538 ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ในช่วงปี 2536-2538 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ส่วนหนึ่งมาจากผลผลิตที่ผลิตได้ภายในประเทศ และอีกส่วนหนึ่งเป็นสินค้าที่นำเข้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

เส้นใยประดิษฐ์ ความต้องการใช้เส้นใยประดิษฐ์ส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยการปั่นด้าย และทอผ้า และการผลิตเครื่องนุ่งห่ม โดยช่วงแรกมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นค่อนข้างมากถึงร้อยละ 19.4 ต่อปี (ปี 2531-2535) เนื่องจากช่วงนี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มชั้นกลางและชั้นปลายมีการขยายตัว ส่วนในช่วงปี 2536-2538 มีการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 6.5 ต่อปี เนื่องจากอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์เริ่มมีการอิมพอร์ต (ตารางที่ 2.7)

เส้นด้าย ความต้องการใช้เส้นด้ายในประเทศมีการขยายตัวตามการทอผ้า และการตัดเย็บเครื่องนุ่งห่ม ในช่วงปี 2531-2535 ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 15.4 ต่อปี แต่ในช่วงหลังปี 2535 เริ่มมีการปรับตัวลดลงร้อยละ 0.39 ต่อปี ตามภาวะอุตสาหกรรมทอผ้าที่เริ่มถดถอย (ตารางที่ 2.7)

ผ้าผืน ผ้าผืนจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ผ้าทอ และผ้าดัก โดยความต้องการผ้าทอ ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 13.5 ต่อปี ส่วนความต้องการผ้าดักมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าเล็กน้อย ซึ่งการผลิตผ้าผืนเป็นการผลิตเพื่อใช้ในประเทศเกือบทั้งหมด แต่ในระยะหลังเริ่มมีการผลิตผ้าดักเพื่อส่งออกมากขึ้น (ตารางที่ 2.7)

เครื่องนุ่งห่ม ในช่วงปี 2531 – 2538 ความต้องการใช้เครื่องนุ่งห่มในประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.7 ต่อปี โดยเป็นการบริโภคในเครื่องนุ่งห่มที่ทำจากผ้าดักต่อผ้าทอในสัดส่วนร้อยละ 40 ต่อ 60 แต่ในปี 2536 เป็นต้นมา ความต้องการใช้เครื่องนุ่งห่มมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง (ตารางที่ 2.7)

2. การนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย

ในช่วงปี 2535-2539 มูลค่าการนำเข้าขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.4 ต่อปี โดยผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าการนำเข้ามากที่สุด คือ สิ่งทอ โดยเฉพาะผ้าผืน และเส้นด้าย ส่วนผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มที่มีมูลค่าการนำเข้ามากที่สุด คือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป จะเห็นได้ว่า การนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าผลิตภัณฑ์อื่นๆ รองมา คือ การนำเข้าเส้นด้าย และผ้าผืน ส่วนการนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์เริ่มมีการชะลอตัวลง (ตารางที่ 2.8)

3. การส่งออกสิ่งทอ

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก ปีละกว่า 150,000 ล้านบาท ในปี 2535 - 2539 เส้นด้ายมีการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกมากที่สุดร้อยละ 21 ต่อปี รองมา คือ เส้นใยประดิษฐ์ ขยายตัวร้อยละ 19.9 ต่อปี ส่วนเครื่องนุ่งห่มเริ่มมีการชะลอตัวโดยมูลค่าการส่งออกขยายตัวลดลงร้อยละ 1.5 ต่อปี โดยเฉพาะเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 2.1 ต่อปี เครื่องนุ่งห่มมีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดกว่าร้อยละ 61 ของมูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวม โดยเป็นการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปมากที่สุดกว่าร้อยละ 57 ส่วนในกลุ่มสิ่งทอนั้น ผ้าฝ้ายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดร้อยละ 10.6 ของมูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวม รองมา คือ เส้นด้าย และเส้นใยประดิษฐ์ (ตารางที่ 2.9)

9. ตลาดส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ตลาดส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยสามารถแบ่งเป็นตลาดสำคัญ 2 กลุ่มหลัก คือ

1. ตลาดในข้อตกลงฯ (Multi - Fibre Arrangement : MFA) เป็นตลาดที่เกิดจากการตกลงทางการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของกลุ่มประเทศผู้นำเข้า 18 ประเทศ ได้แก่ สหภาพยุโรป (EU : มี 15 ประเทศ) สหรัฐอเมริกา นอร์เวย์ และแคนาดา กับประเทศผู้ส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โดยตลาดในข้อตกลงฯ นี้จะเป็นตลาดที่ไทยทำข้อตกลงควบคุมปริมาณการส่งออกไปสู่ประเทศนั้นๆ โดยมีสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย
2. ตลาดนอกข้อตกลง (Non - MFA) เป็นตลาดส่งออกทั่วไปที่ไม่มีข้อจำกัดในการควบคุมการส่งออก ไม่มีระบบโควต้า ประเทศผู้ส่งออกสามารถส่งออกสินค้าเข้าไปในตลาดได้โดยเสรี

ตารางที่ 2.7 ความต้องการใช้ การผลิตและสัดส่วนการใช้ในประเทศของสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย

ปี	2531	2535	2536	2537	2538	ขยาย ตัวเฉลี่ย
ความต้องการเส้นใยประดิษฐ์ ในประเทศ (พันตัน)	181	368	400	431	445	13.7
การผลิตในประเทศ (พันตัน)	152	373	436	497	521	19.3
สัดส่วนการผลิต - เพื่อส่งออก	(6.9)	(14)	(13.8)	(15.4)	(21)	
- เพื่อใช้ในประเทศ	(93.1)	(86)	(86.2)	(84.6)	(79)	
ความต้องการเส้นด้ายในประเทศ (พันตัน)	398	706	688	639	692	8.2
การผลิตในประเทศ (พันตัน)	399	754	757	754	779	10
สัดส่วนการผลิต - เพื่อส่งออก	(20.5)	(17.5)	(17.4)	(25.7)	(21.2)	
- เพื่อใช้ในประเทศ	(79.5)	(82.5)	(82.6)	(74.3)	(78.8)	
ความต้องการผ้าผืนในประเทศ (พันตัน)						
ผ้าทอ (ล้าน ตร.หลา)	2,031	4,005	4,071	4,690	4,929	13.5
ผ้าดัก (พันตัน)	118	208	175	229	248	11.2
การผลิตในประเทศ						
ผ้าทอ (ล้าน ตร.หลา)	2,290	4,431	4,400	5,031	5,485	13.3
ผ้าดัก (พันตัน)	112	235	231	214	234	11.1
ผ้าทอ						
สัดส่วนการผลิต - เพื่อส่งออก	(26)	(21.3)	(24.3)	(27.9)	(27.1)	
- เพื่อใช้ในประเทศ	(74)	(78.7)	(75.7)	(72.1)	(72.9)	
ผ้าดัก						
สัดส่วนการผลิต - เพื่อส่งออก	(0.4)	(0.6)	(0.8)	(1.6)	(1.9)	
- เพื่อใช้ในประเทศ	(99.6)	(99.4)	(99.2)	(98.4)	(98.1)	
ความต้องการเครื่องนุ่งห่มในประเทศ (ล้านชิ้น)	680	1,263	1,257	1,257	1,384	10.7
การผลิตในประเทศ (ล้านชิ้น)	1,227	2,142	2,256	2,256	2,362	9.8
สัดส่วนการผลิต - เพื่อส่งออก	(44.9)	(41.7)	(45.2)	(45.2)	(40.5)	
- เพื่อใช้ในประเทศ	(55.1)	(58.3)	(54.8)	(54.8)	(59.5)	

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 2.8 มูลค่าการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในช่วงปี 2535-2539

หน่วย : ล้านบาท

ผลิตภัณฑ์	2535	2536	2537	2538	2539	เฉลี่ย (2535-2539)	สัดส่วน
เครื่องนุ่งห่ม	607	713	1,006	1,403	1,900	33	3.2
- เสื้อผ้าสำเร็จรูป	294	336	545	871	1,359	46.6	2.3
- อื่นๆ	313	376	461	532	540	14.6	0.9
สิ่งทอ	49,265	48,300	51,784	59,162	57,458	3.9	96.8
- เส้นใยประดิษฐ์	3,102	2,584	2,445	2,837	3,054	-0.4	5.1
- เส้นด้าย	5,003	4,669	5,161	6,616	5,868	4.1	9.9
- ผ้าผืน	20,183	22,307	22,812	24,396	22,558	2.8	38
- สิ่งทออื่นๆ	20,976	18,738	21,365	25,312	25,977	5.5	43.8
รวม	49,873	49,013	52,790	60,566	59,358	4.4	100

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 2.9 มูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในช่วงปี 2535-2539

หน่วย : ล้านบาท

ผลิตภัณฑ์	2535	2536	2537	2538	2539	เฉลี่ย (2535-2539)	สัดส่วน
เครื่องนุ่งห่ม	90,465	93,892	106,458	108,013	85,314	-1.5	61
- เสื้อผ้าสำเร็จรูป	86,677	89,502	100,604	101,945	79,784	-2.1	57
- อื่นๆ	3,788	4,389	5,853	6,068	5,529	9.9	4
สิ่งทอ	35,108	37,789	45,600	54,558	54,558	11.7	39
- เส้นใยประดิษฐ์	2,153	2,328	3,482	5,350	4,442	19.9	3.2
- เส้นด้าย	6,605	7,259	10,935	12,375	14,170	21	10.1
- ผ้าผืน	18,776	19,883	21,004	25,589	24,715	7.1	17.7
- สิ่งทออื่นๆ	7,572	8,318	10,177	11,605	11,229	10.4	8
รวม	125,574	131,681	152,058	162,934	139,872	2.7	100

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 2.10 สัดส่วนมูลค่าส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยไปยังตลาดในซ้อตกลางและตลาดนอกซ้อตกลาง

หน่วย : ร้อยละ

ปี	ตลาดในซ้อตกลาง	ตลาดนอกซ้อตกลาง
2528	61.7	38.3
2529	55.1	44.9
2530	54.7	45.3
2531	50.2	49.8
2532	46.8	53.2
2533	49.8	50.2
2534	44.2	55.8
2535	45.9	54.1
2536	45.1	54.9
2537	40.6	59.4
2538	39.9	60.1
2539	47.4	52.6

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 2.11 ตลาดการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2535	2536	2537	2538	2539
ตลาดในซ้อตกลาง					
- สหภาพยุโรป	30,721	28,748	27,339	28,409	27,618
- สหรัฐอเมริกา	24,939	28,197	30,763	32,884	34,923
ตลาดนอกซ้อตกลาง					
- ญี่ปุ่น	10,756	10,930	12,872	14,738	15,061
- ตะวันออกกลาง	9,799	11,345	12,298	22,239	11,177
อื่นๆ	76,216	79,221	83,274	98,271	86,780
มูลค่ารวม	125,574	131,681	152,058	162,934	139,872

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

จากตารางที่ 2.10 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี 2528-2531 ไทยมีสัดส่วนของมูลค่าสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่ส่งเข้าไปในตลาดชียตกลางฯ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปมากกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าส่งออกสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวม แต่เมื่อไทยเริ่มได้เปรียบในการแข่งขันและมีศักยภาพในการส่งออกสูงขึ้น มาตรการกีดกันการค้านี้ก็ทำให้ไทยไม่สามารถขยายการส่งออกได้อย่างเสรี เนื่องจากมีการจำกัดปริมาณการส่งออก ประกอบกับอัตราการขยายตัวของปริมาณโควต้าของไทยในแต่ละปีค่อนข้างต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากวิธีการจัดสรรโควต้าการส่งออกของประเทศผู้นำเข้าที่ใช้ฐานมาจากประวัติการส่งออกเดิม

ประเทศไทยได้เริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอซ้ากว่ากลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้ไทยได้รับการจัดสรรปริมาณโควต้าในสัดส่วนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มนี้ (ตารางที่ 2.12 และ 2.13) จากการผลิตที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี จึงต้องหาตลาดใหม่ๆ ที่ไม่มีการจำกัดโควต้าเพื่อระบายสินค้าสิ่งทอ ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนของมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาและกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นตลาดที่มีการจำกัดการโควต้ามีแนวโน้มลดลงทุกปีและลดลงต่ำกว่าร้อยละ 50 ตั้งแต่ปี 2532 เป็นต้นมา และมูลค่าส่งออกของไทยไปยังตลาดที่ไม่มีการจำกัดโควต้ามีแนวโน้มสูงขึ้น

ตารางที่ 2.12 การแบ่งปันโควต้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปของประเทศสมาชิก MFA ที่เป็นผู้นำเข้าและส่งออกในปี 2537

ประเทศ	ร้อยละการแบ่งปันของการจัดสรรโควต้าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	
	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป
กลุ่มประเทศอาเซียน		
อินโดนีเซีย	4.4	2.9
มาเลเซีย	2.9	1.9
ฟิลิปปินส์	7.9	4
สิงคโปร์	3.2	2.4
ไทย	3.9	3.3
กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมในเอเชียตะวันออก		
ฮ่องกง	17	18.6
เกาหลีใต้	11.2	11
ไต้หวัน	13.3	6
ประเทศอื่นๆ ในเอเชีย		
สาธารณรัฐประชาชนจีน	13.4	30
อินเดีย	3	7.8
ปากีสถาน	2.2	5.9
ประเทศในละตินอเมริกา		
บราซิล	1	1.1
เม็กซิโก	0.3	0
อาเจนติน่า	0	0

ที่มา : International Textiles and Clothing Bureau (ITCB)

ตารางที่ 2.13 การแบ่งปันโควตาส่งของประเทศไทย MFA ที่เป็นผู้นำเข้าและส่งออก
ในปี 2537

ประเทศ	ร้อยละการแบ่งปันของการจัดสรรโควตาส่ง	
	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป
กลุ่มประเทศอาเซียน		
อินโดนีเซีย	5	7.5
มาเลเซีย	7.8	3
ฟิลิปปินส์	0.6	0
สิงคโปร์	0.3	0.6
ไทย	7.9	6.7
กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมในเอเชียตะวันออก		
ฮ่องกง	4.9	4.6
เกาหลีใต้	8	7.4
ไต้หวัน	12.6	7.4
ประเทศอื่นๆ ในเอเชีย		
สาธารณรัฐประชาชนจีน	15.5	13.7
อินเดีย	5.2	16.2
ปากีสถาน	7.8	13.4
ประเทศในละตินอเมริกา		
บราซิล	6.1	13.6
เม็กซิโก	3.8	0
อาเจนติน่า	0	3.9

ที่มา : International Textiles and Clothing Bureau (ITCB)

ตารางที่ 2.14 ปริมาณและสัดส่วนโควตาสั่งทอนำเข้าสหรัฐอเมริกาในช่วง MFA Phase-Out Period ปี 2537-2547

กลุ่มประเทศ	ปี 2537		ปี 2547 กรณีที่มี Additional Growth Factor		ปี 2547 กรณีไม่มี Additional Growth Factor	
	ปริมาณ	สัดส่วน	ปริมาณ	สัดส่วน	ปริมาณ	สัดส่วน
Latin America	407	10	963	12	720	11
East Asia	2,549	63	4,221	54	3,682	57
Asia NICs	1,038	26	1,346	17	1,227	20
China	629	15	840	11	840	13
ASEAN	882	22	2,035	26	1,565	24
Thailand	321	8	730	9	564	9
South Asia	554	14	1,332	17	1,011	16
Others	556	14	1,316	17	1,003	16
รวม	4,066		7,832		6,416	

ตารางที่ 2.15 ปริมาณและสัดส่วนโควตาสั่งทอเครื่องนุ่งห่มนำเข้าสหรัฐอเมริกาในช่วง MFA Phase-Out Period ปี 2537-2547

กลุ่มประเทศ	ปี 2537		ปี 2547 กรณีที่มี Additional Growth Factor		ปี 2547 กรณีไม่มี Additional Growth Factor	
	ปริมาณ	สัดส่วน	ปริมาณ	สัดส่วน	ปริมาณ	สัดส่วน
Latin America	126	2	277	3	212	3
East Asia	4,278	79	6,372	70	5,665	73
Asia NICs	2,254	42	2,517	28	2,439	32
China	727	13	1,024	11	1,024	13
ASEAN	1,209	22	2,604	29	2,042	26
Thailand	209	4	466	5	362	5
South Asia	739	14	1,798	20	1,359	18
Others	279	5	633	7	485	6
รวม	5,423		9,080		7,721	

* ปริมาณ 1,000,000 Square Metres Equivalent (SME)

** สัดส่วน ร้อยละ

ที่มา : International Textiles and Clothing Bureau (ITCB)

ตารางที่ 2.16 ปริมาณและสัดส่วนโควต้าสิ่งทอนำเข้าสหภาพยุโรปในช่วง MFA Phase-Out Period ปี 2537-2547

กลุ่มประเทศ	ปี 2537		ปี 2547 กรณีที่มี Additional Growth Factor		ปี 2547 กรณีไม่มี Additional Growth Factor	
	ปริมาณ	สัดส่วน	ปริมาณ	สัดส่วน	ปริมาณ	สัดส่วน
Latin America	154	19	270	21	224	20
East Asia	401	51	624	49	568	51
Asia NICs	151	19	217	17	200	18
China	108	14	163	13	163	15
ASEAN	141	18	242	19	204	18
Thailand	53	6.7	85	6.7	73	6.6
South Asia	233	30	381	30	325	29
Others	0	0	0	0	0	0
รวม	789		1,275		1,118	

ตารางที่ 2.17 ปริมาณและสัดส่วนโควต้าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มนำเข้าสหภาพยุโรปในช่วง MFA Phase-Out Period ปี 2537-2547

กลุ่มประเทศ	ปี 2537		ปี 2547 กรณีที่มี Additional Growth Factor		ปี 2547 กรณีไม่มี Additional Growth Factor	
	ปริมาณ	สัดส่วน	ปริมาณ	สัดส่วน	ปริมาณ	สัดส่วน
Latin America	6.6	1	11.8	1	9.8	1
East Asia	529	84	784	79	705	81
Asia NICs	225	36	286	27	267	31
China	189	30	262	26	262	30
ASEAN	91	14	207	21	148	17
Thailand	21	3	48	5	36	4
South Asia	95	15	197	20	154	18
Others	0	0	0	0	0	0
รวม	630		993		870	

* ปริมาณ 1,000 tons

** สัดส่วน ร้อยละ

ที่มา : International Textiles and Clothing Bureau (ITCB)